

 שלחו להדפסה

הסכם ההפוגה

השביתה הבאה כבר בדרך

הסטודנטים הוכיחו שהם אגוז קשה לפיצוח; המרצים למדו מהם הפעם שיעור או שניים על מאבק חברתי
ד"ר לב גרינברג

ההסכם שהושג בין הממשלה לסטודנטים הוא לא יותר מהפוגה. הקרב על הרפורמות, שמבקש האוצר לחולל במערכת ההשכלה הגבוהה, בשכר הלימוד, בשכר המרצים ובמבנה האוניברסיטאות עוד לפנינו. שני הצדדים חתמו על ההפוגה מפני שהיו מותשים, והמשך השביתה היה עלול לפגוע בשניהם. כוחם של הסטודנטים היה באיום לבטל את הסמסטר, אולם זהו איום שכוחו בכך שאיננו מופעל, שכן אובדן הסמסטר היה עלול לגרום נזקים כבדים. שני הצדדים יתכוננו לקרב הבא - האוצר, בניסיון להעביר את הרפורמות במהלך הקיץ, כאשר הסטודנטים בחופשה; ואילו הסטודנטים והמרצים יאלצו ככל הנראה לפתוח בשביתה משותפת בתחילת הסמסטר הבא, נגד ניסיון האוצר לכפות את מדיניותו באופן חד-צדדי.

ההישג המרכזי של האוצר בהסכם ההפוגה הוא בקבלת לגיטימציה לוועדת שוחט, אשר היוותה עילה מרכזית לשביתה הסטודנטים. הם דרשו לבטל את הוועדה ותבעו לכבד את מסקנות הוועדה הקודמת (וינוגרד), בהן הורדת שכר הלימוד ב-50% - מסקנות שמעולם לא יושמו במלואן. אדרבא, מאז ההורדה החלקית של שכר הלימוד, קיצץ האוצר יותר ממיליארד שקל וגרם למשבר עמוק בהשכלה הגבוהה. כעת הוא מבקש "להציל" את האוניברסיטאות מהמשבר שהוא עצמו יצר - ומתנה את החזרת התקציב ביישום הרפורמות שתציע ועדת שוחט.

לב גרינברג צילום: דני מכליס

 לחצו כאן להגדיל הטקסט

המדיניות הזו מוכרת בספרות המקצועית של כלכלני השוק החופשי כ-conditionality, או בעברית: התניה. היא הומצאה על-ידי כלכלני קרן המטבע הבינלאומית כדי לכפות הפרטה במדינות העניות בעולם, תחת הכותרת "רפורמות כלכליות". הקרן מתנתה את הסיוע למדינות העניות בביצוע רפורמות מבניות ברוח כלכלת השוק החופשי. הרפורמות העמיקו את הפערים הכלכליים (המכונים "התייעלות"), העבירו את כל משאבי הטבע ושירותי המדינה לידי הון בינלאומי ("המשקיעים"), וניהול הכלכלה הועבר לידי מספר פקידי ("מומחים") כעניין טכנוקרטי, ללא דיון ציבורי וערכי. זאת כוונת פקידי האוצר כאשר הם מתנים את החזרת התקציבים לאוניברסיטאות בביצוע רפורמות שאיש עוד לא שמע מה הן.

לאוצר יש כרגע מספיק כסף לא רק כדי להחזיר מיליארד שקל, אלא גם כדי להכפיל את הסכום ולסייע באמת לאוניברסיטאות להיחלץ מן המשבר. אבל עניינו העיקרי הוא אחר: יישום כלכלת שוק באוניברסיטאות והפיכת החינוך לחלק מן המודל הכלכלי. זה כבר התחיל בהסכם עם הסתדרות המורים, תמורתו הוקצבו שישה מיליארד שקלים. לפקידי האוצר, הצפויים לצאת לעבודה בשוק החופשי אחרי כהונתם בממשלה, אצה הדרך ליישם רפורמות ברוח מעסיקהם העתידיים ולטובתם. היות והסטודנטים והמרצים קרוב לוודאי יתנגדו למסקנות ועדת שוחט, העימות הבא הוא רק שאלה של זמן. כך גם בתחום שכר הלימוד. ההסכם קובע כי תהיה "הידברות" עם הסטודנטים, ולממשלה יבואו המלצות מוסכמות. ומה אם לא תהיה ההסכמה? הסכם ההפוגה לא מפרט. בידיעה שהאוצר תובע להעלות את שכר הלימוד, והסטודנטים שבתו כבר 80 יום בשתי שביתות כדי להורידו, אי-אפשר לפרש את ההסכם אלא כהפוגה, עד ששוב יצוץ חוסר ההסכמה.

ההישג הבולט של הסטודנטים הוא הקפאת שכר הלימוד בשנה הבאה, ובעצם ההכרה בהם כצד להידברות. הדבר הושג על-ידי מאבק קשה נגד הניסיונות לעשות "הפרד ומשול" בינם לבין הדורות הבאים, באמצעות ההצעה המבישה להקפיא את שכר הלימוד רק בשנתיים הקרובות; ובינם לבין עצמם על-ידי האיום של ועד ראשי האוניברסיטאות לבטל את הסמסטר לסטודנטים שימשיכו לשבות. היכולת להתגבר על הניסיון לפלג אותם היה ההישג המרשים ביותר בשביתה, ויעמוד לזכותם בהמשך המערכה. גם ההתייצבות של מרצים לצדם סוללת את הדרך למאבק משותף בהמשך.

בשביתתם גילו הסטודנטים את עוצמתה של הסולידריות, את כוחם כאשר הם מאוחדים, וגם את חשיבות הדמוקרטיה. במדינת ישראל, בה הפוליטיקאים עושים מיד אחר הבחירות בדיוק את ההיפך ממה שהבטיחו יום קודם לכן, המאבק לדמוקרטיה אינו עניין של מה בכך. התביעה מראשי האגודות לשמוע את דעתם של הסטודנטים, לקיים דיונים פתוחים והצבעות גלויות הוא חשוב ביותר, לא פחות מהמאבק בהפרטת האוניברסיטאות, ואולי ראשית הדרך נגדה. כי מדיניות ההפרטה של האוצר היא בראש וראשונה אנטי-דמוקרטית, ולא רק אנטי-חברתית. לא במקרה מינה האוצר ועדה בה אין ייצוג לסטודנטים ולמרצים.

פקידי האוצר מבקשים לכפות את האידיאולוגיה שלהם בניגוד לרצונו של רוב הציבור, ולעתים קרובות בניגוד לרצון הכנסת. לשם כך הם מנהלים את מאבקהם בעורמה, עושים תרגילים מאחורי הקלעים, מפיצים אינפורמציה לא נכונה, מייצרים משברים מכוונים על-ידי קיצוצים ומנסחים הסכמים מפורפלים בכוונה, כדי שיוכלו לבצע את מדיניותם הבלתי פופולרית באין מפריע. אינני בטוח שהפעם זה ילך להם: הסטודנטים הוכיחו שהם אגוז קשה לפיצוח, ולא ויתרו עדיין על תביעותיהם. הם חזרו לכיתות כדי לסיים את הסמסטר ולצבור כוח מחודש. נראה לי כי המרצים למדו הפעם מתלמידיהם שיעור אחד או

שניים על מאבק חברתי.
בהצלחה בלימודים, הפוגה נעימה.

הכותב הוא ראש המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה באוניברסיטת בן-גוריון

[חזרה](#)